

Els braços del carro

(ALDC, IV, 912. Els braços del carro)

L'enunciat designa 'els dos pals o barres del carro entre els quals va junyit l'animal que tira del carruatge'; els seus resultats són generalment en plural. *Braços* deriva del llat. BRACHIUM 'braç' que, ja en llatí, s'havia estès a 'membre anterior d'un animal', 'branca d'un arbre' i 'braç de mar'; la seva ramificació semàntica ja era productiva i no és rar que designés les dues barres del carro. *Branecat*, der. de *branca*, d'origen incert, potser de l'indoeuropeu *WRANKA 'pota, grapa' (veg. rom. *brâncă* 'braç, pota', it. *branca* 'grapa, pota'), hauria passat a 'branca d'un arbre' i d'aquí a 'vares del carro'; el suf. -at li va donar caràcter col·lectiu (com *braçat*, *reixat*), però el mot podria ser un manlleu a l'oc. *brancat*, com *brancards* 1, 10 ho és al fr., on es documenta des del s. XV. *Vares*, del llat. VARA 'pal forcat que sosté una xarxa; cavallet de serrador de fusta' (DELL), 'travessa en forma de pont' (DECat), extret de l'adj. VARUS, -A, -UM 'garrell, de cames arquejades', va passar a 'pal llarg i prim'. *Barres* és mot preromà que va adquirir el significat bàsic de 'peça de matèria sòlida, lleugera, rígida'. *Camelles*,

der. de *cama* (< llat. CAMBA) 'branca, tija', 'cimal, brancal' (veg. *brancat* per l'aspecte semàntic); el DECat només acull *camella* com a 'femella del camell' i 'cada una de les corbes formades pels costats del jou', significat que entronca amb un der. de *camell* (< llat. CAMELUS), que, evidentment, escau a les susdites corbes però no a les camelles 'braços del carro', amb altres der. de *cama*, que expressen una bifurcació com *camal* 'cada una de les cames d'uns pantalons', 'bifurcació del cap d'un arbre', *encamellar* 'posar una cama ací i l'altra allà'; en tot cas, hi hauria hagut una atracció paronímica de *camelles* (del jou).

Per a *timons* 172, *tirants* 18, veg. mapa 554, i per a *estangues* 85, veg. mapa 569.

Quant a les àrees, el cat. or., mall. i eiv. s'han inclinat per *braços*; el cat. nord-occ., alacantí i men. han preferit *vares*; la resta del val. ha acollit *barres*; els parlars altempordanesos han acceptat *camelles* i el ross. ha mostrat, amb *brancats*, la seva afinitat amb l'oc.

Són mots normatius *braços* i *camelles*, des del DG₁, 1932.

